

Faktaark: Kommunalpolitikernes arbejde

Dette faktaark præsenterer hovedresultater fra en survey blandt kommunalpolitikere gennemført i august 2013. Resultaterne offentliggøres i Djøfs analysebrev DeFacto 25. september 2013.

Indhold

Arbejdsomfang – ugentligt timeforbrug.....	2
Arbejdsbelastning.....	3
Arbejdsindkomst.....	6
Arbejdsopgaver	7
Kommunestørrelse	9
Genopstilling.....	10
Grundoplysninger om respondenterne.....	11
Om DeFactos undersøgelse.....	12

Der refereres en række steder i undersøgelsen til nogle grundoplysninger vedr. respondenterne. Disse grundoplysninger fremgår af side 11 – vedr. politisk placering, uddannelse, anciennitet, kommunestørrelse og alder.

Spørgsmål vedrørende indhold kan rettes til:

Kommitteret i Djøf Pia Gjellerup på pgj@djof.dk/33 95 99 04

Spørgsmål vedrørende metode kan rettes til:

Analysekonsulent i Djøf Kathrine Marie Skou Brandt på kab@djof.dk/33 95 98 66

Arbejdsomfang - ugentligt timeforbrug

Borgmesterhvervet regnes som fuldtidsbeskæftigelse, udvalgsformandshvervet som større bibeskæftigelse og hvervet som menigt kommunalbestyrelsesmedlem som fritidsbeskæftigelse.

Undersøgelsens definition af det kommunalpolitiske arbejde omfatter arbejdet i selve kommunalbestyrelsen og dennes udvalg, arbejdet med hverv, hvortil man er udpeget af kommunalbestyrelsen og det arbejde, arbejdet i parti og organisationer, hvor man forventes at deltage som kommunalbestyrelsesmedlem samt forberedelse og presse.

Kommunalbestyrelsesmedlemmerne er spurgt om deres bedste bud på det gennemsnitlige timeforbrug om ugen. Besvarelsene fordeler sig således:

Tabel 1

Gennemsnitligt ugentligt timeforbrug	Alle	Borgmestre*	Udvalgsformænd	Menige	Før 2007	2007 +
Kommunalbestyrelsen og dennes udvalg, inkl. forberedelse og presse	15	45	16	13	17 [^]	13
Hverv, som du er udpeget til af kommunalbestyrelsen, inkl. forberedelse og presse	4,6	12,1	5,2	3,9	5,1 [^]	3,6
Møder og opgaver i organisationer og parti, som forventes varetaget af medlemmer af kommunalbestyrelsen, inkl. forberedelse og presse	4,6	7,1	4,8	4,4	4,7	4,5
I alt for samlet opgave	24,2	64,2	26	21,3	26,8	21,1

* Herunder alle Københavns borgmestre samt rådmænd i Aarhus, Aalborg og Odense

[^]Forskellen er signifikant

Det er karakteristisk, at det gennemsnitlige timeforbrug om ugen for medlemmer uden for kredsen af borgmestre er næsten identisk, uanset om medlemmerne er fra borgmesterens parti, fra valgforbund eller konstitueringsaftale med borgmesterens parti eller helt uden for. Det er således ikke den politiske placering i kommunalbestyrelsen, der er afgørende for arbejdsomfanget.

Det gennemsnitlige timeforbrug er signifikant større for medlemmer, der har været medlemmer før 2007.

Arbejdsbelastning

Heroverfor står udsagnet, der refereres i tabel 2, om oplevelsen af den samlede arbejdsbelastning, hvor gruppen af medlemmer, der har været med igennem længere tid og altså fra før strukturreformens ikrafttræden den 1. januar 2007 trods det større timeforbrug udviser en lidt, men signifikant mindre kritisk holdning til den samlede arbejdsbelastning.

Tabel 2

Hvilket udsagn passer bedst til din oplevelse af den samlede arbejdsbelastning?	Alle Procent	Før 2007 Procent	2007 + Procent
Den er alt for høj	11	10	15*
Den er for høj	41	42	41
Den er passende	46	48	43
Den er i underkanten	1	1	1
Den er absolut i underkanten	0	0	0

*Forskellen er signifikant

Der er en klar tendens til at opleve den samlede arbejdsbelastning som for høj eller sågar alt for høj. Men der er ikke fundet signifikante forskelle mellem grupper med forskellig uddannelsesbaggrund.

Kommunalbestyrelsesmedlemmer modtager meget læsestof, og det er ofte forholdsvis komplekse sager, der skal afdækkes, analyseres og tages stilling til. I undersøgelsen er der sat et særligt fokus på de sager, som ligger inden for de udvalgsområder, det enkelte kommunalbestyrelsesmedlem varetager.

Tabel 3

Hvad mener du om mængden af læsestof, du forventes at være orienteret i forud for et møde?	Procent
For stor	62
Passende	38
For lille	0

Gruppen af medlemmer, der alene har været medlemmer fra 2007 eller senere er signifikant mere tilbøjelige til at opleve mængden af læsestof som for stor. Men der er derimod ikke fundet signifikante forskelle mellem grupper med forskellig uddannelsesbaggrund.

Tabel 4

Hvordan oplever du kompleksiteten i det læsestof, du forventes at være orienteret i forud for et møde?	Procent
For høj	39
Passende	59
For lav	2

Her er der ikke overraskende forskel på opfattelsen heraf mellem grupper med forskellig uddannelsesbaggrund. I gruppen med mellemlange og lange videregående uddannelser er det omkring hver tredje, der finder, at kompleksiteten er for høj, mens det er hver anden i gruppen med anden eller ingen uddannelsesbaggrund. Forskellen er således signifikant, men trods alt forholdsvis mindre. Til gengæld spores der ikke forskelle mellem grupperne af medlemmer valgt før 2007 og 2007 + -gruppen.

Tabel 5

I hvilken grad når du at sætte dig ind i materialet vedr. konkrete sager fra det eller de udvalg, du selv sidder i?	Procent
I høj grad	67
I nogen grad	31
I mindre grad	2
Slet ikke	0

Der er ikke fundet signifikante forskelle mellem grupper med forskellig uddannelsesbaggrund. Gruppen af medlemmer valgt før 2007 når i betydeligt højere grad (74 procent) at sætte sig ind i materialet end 2007 +-gruppen (55 procent).

Tabel 6

Mener du, at du alt i alt har de vilkår, der skal til for, at du kan yde et kvalificeret stykke arbejde som kommunalpolitiker?	Procent
I høj grad	25
I nogen grad	51
I mindre grad	18
Slet ikke	6

Der er den signifikante, om end forholdsvis beskedne forskel mellem grupper med forskellig uddannelsesbaggrund, at gruppen med mellemlange videregående uddannelser er lidt mindre repræsenteret i svarkategorien "i høj grad" sammenlignet med bachelor/lang videregående uddannelse. Her kan det muligvis spille ind, at der i denne gruppe er repræsenteret større grupper af kommunale medarbejdere fra de store serviceområder.

Placeringen i kommunalbestyrelsen i forhold til borgmesteren er af større betydning for vurderingen af mulighederne for at yde et kvalificeret stykke arbejde. For borgmesterpartiets medlemmer er der en dobbelt så stor andel af svar i kategorien "i høj grad" i forhold til medlemmer, der ikke er omfattet af hverken valgforbund eller konstitueringsaftale.

Ligeledes er der en signifikant forskel på valgte før 2007 og 2007 +-gruppen i den samlede opfattelse af deres mulighed for at yde et kvalificeret stykke arbejde som kommunalpolitiker, hvor de nyere valgte ikke i så høj grad oplever at have de vilkår, der skal til.

Tabel 7

I hvilken grad føler du dig alt i alt rustet til at træffe kvalificerede beslutninger i dit kommunalpolitiske arbejde?	Procent
I høj grad	50
I nogen grad	47
I mindre grad	3
Slet ikke	0

Der er ikke fundet signifikante forskelle mellem grupper med forskellig uddannelsesbaggrund.

Placeringen i kommunalbestyrelsen i forhold til borgmesteren er af større betydning for vurderingen af, om man alt i alt føler sig rustet til at træffe kvalificerede beslutninger. For borgmesterpartiets medlemmer er

der ca. 60 procent større andel af svar i kategorien "i høj grad" i forhold til medlemmer, der ikke er omfattet af hverken valgforbund eller konstitueringsaftale. I denne gruppe er der til gengæld ca. 60 procent større andel af svar i kategorien "i nogen grad".

Svarfordelingen rummer en konkluderende besvarelse på denne del af undersøgelsen. Omkring hvert andet kommunalbestyrelsesmedlem oplever en vis afstand mellem kravene til udførelsen af arbejdet, sådan som de selv oplever det, og deres samlede muligheder for at løfte arbejdsopgaverne. Spredningen i opfattelsen af, om de alt i alt føler sig rustede til at træffe kvalificerede beslutninger er signifikant mellem de valgte før 2007, hvor der er 57 procent, der svarer "i høj grad", mens dette svar kun vælges af 39 procent af de senere valgte.

Arbejdsindkomst

Borgmestre og udvalgsformænd er honoreret særskilt for deres opgaver ud over vederlaget som kommunalbestyrelsesmedlem med tilhørende udvalgspositioner. Honoreringen afspejler principielt fordelingen på fuldtidsbeskæftigelse, større bibeskæftigelse hhv. fritidsbeskæftigelse.

I undersøgelsen er der spurgt til den årlige indkomst som kommunalbestyrelsesmedlem, inkl. evt. honorarer for hverv som udvalgsformand samt for hverv, som man er udpeget til af kommunalbestyrelsen.

Tabel 8

	Årsindkomst (før skat)	Ugentligt tidsforbrug
Samlet – hele kommunalbestyrelsen	176.987	24,2
Borgmestre*	657.273	64,2
• Øvrige medlemmer af borgmesterpartiet	164.202	
• Medlemmer i valgforbund	175.052	
• Medlemmer i konstitueringsaftale	148.635	
• Medlemmer uden for aftaler	115.934	
Udvalgsformænd	241.413	26,0
Øvrige medlemmer (menige)	120.331	21,3

* Herunder alle Københavns borgmestre samt rådmænd i Aarhus, Aalborg og Odense

Der er signifikante forskelle på medlemmernes indkomster afhængigt af deres aftalemæssige relationer til borgmesteren. Medlemmer i de egentlige oppositionsgrupper, der hverken er i valgforbund eller konstitueringsaftale med borgmesterens parti tjener kun godt 70 procent af den gennemsnitlige årsindkomst for medlemmer, der indgår i aftaler bag borgmesteren.

Når man sammenholder angivelsen af gennemsnitlig ugentlig arbejdstid med de opgivne årsindkomster knyttet til de samme opgaver, kan der opgøres en gennemsnitlig timeløn før skat for de tre hovedgrupper af kommunalbestyrelsen:

Tabel 9

	Timeløn
Regneteknisk gennemsnitsmedlem	141 kr.
Borgmestre	197 kr.
Udvalgsformænd	179 kr.
Øvrige medlemmer (menige)	109 kr.

Timelønnen for de menige medlemmer ligger således på niveau med mindstelønnen for ufaglærte i dagtimer og i underkanten af timelønnen i studiejob i det offentlige.

Arbejdsopgaver

Undersøgelsen arbejder med en opdeling af arbejdet i kommunalbestyrelsen og dennes udvalg i et hierarki betinget af opgavernes faglige rækkevidde.

Tabel 10

Giv et bedste bud på fordelingen af tidsforbruget i kommunalbestyrelsen og dennes udvalg og de tilknyttede borgermøder samt forberedelse og presse fordelt på følgende kategorier af sager	Gennemsnit
Overordnede og principielle sager (fx budget, kommuneplan, udligningsordninger, ansættelse af direktører osv.)	32 %
Større sager inden for et fagområde (fx fastlæggelse af skoledistrikter, lokalplaner, udviklingsstrategi for specialiseret socialområde osv.)	34 %
Mindre sager inden for et fagområde (fx etablering af rundkørsel, udbygning af legeplads, reovering af et dagcenter osv.)	19 %
Konkrete sager (fx forslag eller klager fra borgere, spørgsmål om betjening eller behandling af konkrete borgere, vilkår for en konkret virksomhed osv.)	15 %

Der er knapt nok signifikante forskelle på vurderingen af dette hierarki af arbejdsopgaver mellem grupper af medlemmer med forskellig uddannelsesbaggrund. Der spores en beskedent forskel i retning af, at tidsforbruget på de overordnede sager vurderes en anelse mindre med stigende uddannelsesniveau.

Tabel 11

Oplever du, at denne fordeling er tilfredsstillende for dig og dit arbejde som kommunalbestyrelsesmedlem?	Procent
Ja	81
Nej	19

Der er ikke fundet signifikante forskelle mellem grupper med forskellig uddannelsesbaggrund. Men der er en signifikant forskel mellem gruppen af medlemmer valgt før 2007 og senere valgte. Hele 25 procent i den sidste gruppe finder fordelingen utilfredsstillende.

De kommunalbestyrelsesmedlemmer, der oplever fordelingen som utilfredsstillende, er blevet spurgt om den fordeling, som de ville finde tilfredsstillende. Denne gruppe (19 procent), peger på en ønsket fordeling, der fremgår af tabel 12. I tabellen er der angivet den forskel, der er fra de pågældende kommunalbestyrelsesmedlemmers opfattelse af den nuværende faktiske fordeling til en ønsket fordeling.

Tabel 12

Hvorledes ville du ønske dig fordelingen af tidsforbruget på de samme kategorier af sager som i foregående spørgsmål? (spørgsmål stillet til de 19 %, der ikke var tilfredse)	Snit i % Faktisk	Snit i % ønske	Ønske om ændring
Overordnede og principielle sager	30	41	+ 37 %
Større sager inden for et fagområde	29	33	+ 14 %
Mindre sager inden for et fagområde	22	13	- 41 %
Konkrete sager	19	13	- 32 %

Der udtrykkes et ønske om en forskydning af arbejdsindsatsen fra især de mindre sager inden for et fagområde, men også fra de konkrete sager til fordel for de overordnede og principielle sager. I den gruppe af medlemmer, der ikke er tilfredse med fordelingen af arbejdsindsats et ønske om, at der ville kunne reserveres mere end en tredjedel mere af den samlede tid til de overordnede og principielle sager. Ønsket understreges i undersøgelsens fritekster. Forskellen mellem den oplevede og den ønskede fordeling er signifikant større hos de valgte fra 2007 + -gruppen.

Det er karakteristisk, at ønsket om mere fokus på de overordnede sager i særlig høj grad kommer fra grupper af medlemmer uden uddannelse og grupper af medlemmer med lang videregående uddannelse. Der er også en større overensstemmelse fra disse grupper i deres ønske om at nedtone ressourcforbruget på såvel de mindre som de helt konkrete sager.

Arbejdet som kommunalbestyrelsesmedlem kan også opdeles på egne og eget partis initiativer over for kommunalbestyrelsens generelle arbejde og andres initiativer.

Tabel 13

Giv et bedste bud på fordelingen af tidsforbruget mellem den tid du bruger på dine/dit partis initiativer og den tid du bruger på at forholde dig til spørgsmål og sager, der præsenteres af andre	Gennemsnit
Egne/eget partis initiativer	37 %
Andres initiativer og generelle kommunale sager	63 %

Tabel 14

Oplever du, at denne fordeling er tilfredsstillende for dig og dit arbejde som kommunalbestyrelsesmedlem?	Procent
Ja	70
Nej	30

Tabel 15

Hvorledes vil du ønske dig fordelingen af tidsforbruget? (spørgsmål stillet til de 30 procent, der ikke var tilfredse)	Snit i % faktisk	Snit i % ønske	Ønske om ændring
Egne/ eget partis initiativer	22	46	+ 109 %
Andres initiativer og generelle kommunale sager	78	54	- 30 %

Der er en vis utilfredshed med denne fordeling af tidsforbruget. Ønskerne går i retning af en mere ligelig fordeling på opgaver initieret af andre over for "egne" opgaver, hvilket vil indebære en forøgelse af tidsforbruget på "egne" sager til mere end det dobbelte af det oplevede.

Der kan på dette felt ikke spores signifikante forskelle af nogen betydning relateret til uddannelsesbaggrund, placering i kommunalbestyrelsen eller valgtidspunkt.

Kommunestørrelse

Det har på grundlag af besvarelserne været muligt at vurdere, hvordan kommunens nuværende størrelse har betydning for respondenternes opfattelser.

Ud over, at der er en tendens til, 1) at den samlede arbejdsbelastning opleves på et endnu højere niveau i de helt store kommuner (over 100.000 indbyggere), samt 2) at opfattelsen af, om der i høj grad er de vilkår, der alt i alt skal til for at kunne yde et kvalificeret stykke arbejde og 3) at opfattelsen af alt i alt at være rustet til at træffe kvalificerede beslutninger er faldende med stigende kommunestørrelse med en signifikant forskel mellem kommuner med under 30.000 indbyggere og kommuner med over 100.000 indbyggere.

I betragtning af, at megen debat i årene efter kommunalreformen har kredset om den betydning, som de færre kommunalbestyrelsesmedlemmer og dermed den større afstand til borgerne kunne have, sammen med den øgede kompleksitet og dermed behov for professionalisering, der følger denne udvikling, må det forholdsvis entydige resultat betegnes som overraskende.

På ét område er der dog en signifikant forskel – timeforbrug. Tidsforbruget er endog betydeligt større for medlemmerne af de helt store kommuner (over 100.000 indbyggere), hvor det gennemsnitlige ugentlige timeforbrug ligger tæt på 30 timer over for det samlede for alle kommuner på 24. Her kan man sige, at rammerne for et fritidsjob på enhver måde er sprængt.

Genopstilling

15 procent af respondenterne har tilkendegivet, at de ikke genopstiller ved det forestående kommunevalg. En nærmere analyse af deres besvarelser giver det overordnede resultat, at deres opfattelser ikke adskiller sig væsentligt fra de medlemmer, der genopstiller. Der er dog en gennemgående tendens, som peger på, at de er mindre kritiske over for arbejdsbelastningen, hvilket også kan læses i deres vurdering af såvel mængde som kompleksitet af læsestof.

Respondenterne har haft mulighed for at angive op til tre grunde til, at de har valgt at genopstille, henholdsvis at undlade dette.

Tabel 16

Hvorfor genopstiller du?	Procent
Jeg vil gerne gøre en indsats for min by/lokalområde	82
Det er spændende og udviklende	63
Det giver mit parti størst muligt gennemslag	44
Det giver mig selv indflydelse	43
Jeg føler mig forpligtet over for mit politiske bagland	22
Det giver et supplement til økonomien	3
Det giver mig prestige i min omgangskreds	1
Andet	3

Tabel 17

Hvorfor genopstiller du ikke?	Procent
Jeg har brug for mere tid til mit almindelige arbejde og/eller til familien	37
Jeg vil gerne lade andre komme til	35
En kommunalbestyrelse har for lidt indflydelse/alt for meget er bestemt centralt	17
Det er ikke kommunalbestyrelsens medlemmer, men embedsmændene, der bestemmer	15
Der er for store personlige omkostninger	12
Jeg har ikke lyst til at fortsætte inden for lokalpolitik	11
Det er ikke arbejdsindsatsen værd	8
Jeg er ikke blevet genopstillet af mit parti/min liste	3
Jeg har ikke en tilstrækkelig indflydelse i mit parti	2
Mit parti har ikke tilstrækkelig indflydelse i kommunalbestyrelsen	1
Andet	30

Der er en større forskellighed i begrundelserne for at holde op, men der kan hverken på baggrund af andelen af nuværende medlemmer, der søger genvalg, eller i begrundelserne for ikke at gøre det, spores noget, der kan kaldes en flugt fra det kommunalpolitiske arbejde, selv om det er krævende, omfattende og behersket aflønnet.

Til gengæld vil disse forhold kunne vise sig at have en stor betydning for den fremtidige rekruttering.

Grundoplysninger om respondenterne

Respondenternes hovederhverv er fordelt med 37 procent i offentlig sektor, 38 procent i privat sektor, herunder landmænd, selvstændige m.fl., 16 procent på efterløn, førtidspension eller efterløn og de resterende knap 10 procent i andre placeringer, herunder studerende, hjemmegående, ledige m.fl.

Flere steder i undersøgelsen refereres der til forskellige forhold, der vedrører respondenterne. Disse forhold kan opregnes således:

Tabel A

Den politiske placering i kommunalbestyrelsen	Antal	Procent
Borgmester (herunder alle Københavns borgmestre og rådmænd i Aarhus, Aalborg og Odense)	40	5
Medlem af borgmesterens parti	184	25
Medlem af parti i valgforbund med borgmesterens parti	133	18
Medlem af parti uden for valgforbund med borgmesterens parti, men med i konstitueringsaftale	182	25
Medlem af parti uden for både valgforbund med borgmesterens parti og uden for konstitueringsaftale	191	26
Heraf udvalgsformænd	215	27

Tabel B

Den højeste gennemførte uddannelse	Procent
Grundskole (folkeskole, privatskole, efterskole)	6
Gymnasium, HF, studenterkursus	4
Erhvervsgymnasium (HHX eller HTX)	2
Erhvervsfaglig (f.eks. tømrer, frisør, kontorassistent)	20
Kort videregående (f.eks. datamatiker, laborant)	6
Mellemlang videregående (f.eks. teknikumingeniør, lærer)	34
Bachelor (f.eks. 1. del af en lang videregående uddannelse)	7
Lang videregående (f.eks. gymnasielærer, økonom, jurist)	22

Tabel C

Medlemskab før eller efter strukturreformen	Procent
Medlem før 2007	67
Medlem fra 2007 eller senere	33

Tabel D

Nuværende kommunestørrelse (antal indbyggere)	Procent
Under 30.000	18
30.000-49.999	34
50.000-99.999	38
100.000 eller derover	9

Tabel E

Medlemmernes alder (september 2013)	Procent
Under 40 år	11
40-49 år	16
50-59 år	34
60 år eller derover	39

Om DeFactos undersøgelse

Djøf har gennemført en undersøgelse til brug for DeFacto blandt nuværende kommunalbestyrelsesmedlemmer. Elektronisk spørgeskema er udsendt til 2.466 kommunalbestyrelsesmedlemmer på de mailadresser, der fremgår af kommunernes hjemmesider. 814 har svaret, hvilket giver en svarprocent på 33.

Besvarelserne er repræsentative for hele gruppen af kommunalbestyrelsesmedlemmer – herunder vedr. partipolitisk tilhørsforhold, alder og køn.